منشور حقوق دانشجویی

ویراست یکم

منشور حقوق دانشجویی

جمهوری اسلامی ایران
وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
معاونت فرهنگی و اجتماعی

منشور حقوق دانشجویی

دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی و اجتماعی

۱۳۹۳

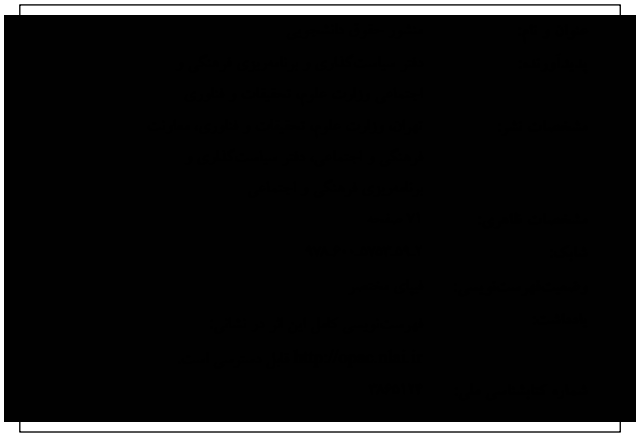

منشور حقوق دانشجویی

پدیدآورنده: دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

ناشر: انتشارات دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی و اجتماعی

طراح جلد: تورج صابری‌وند

چاپ یکم: تابستان ۱۳۹۴

شمارگان: ۵۰۰۰ نسخه

نشانی: تهران، شهرک قدس، بلوار خوردین، هرمزان، ساختمان وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، طبقه ۱۲، دفتر سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی فرهنگی و اجتماعی

تلفن: ۸۲۲۳۳۲۱۲ نمابر: ۸۲۲۳۳۲۳۳

فهرست

مقدمه / ۱

فصل اول: حقوق اساسی / ۷

ماده ۱. حق دسترسی به آموزش عالی..... ۹
ماده ۲. حق بر حریم خصوصی..... ۱۰
ماده ۳. حق برخورداری از حقوق برابر..... ۱۰
ماده ۴. حق منع تبعیضات ناروا..... ۱۰
ماده ۵. حق دادخواهی..... ۱۰
ماده ۶. حق برخورداری از دادرسی عادلانه..... ۱۱
ماده ۷. حق آزادی بیان..... ۱۱
ماده ۸. حق تشکیل انجمن‌های سیاسی و صنفی..... ۱۱
ماده ۹. حق تشکیل اجتماعات..... ۱۱
ماده ۱۰. حق برخورداری از تأمین اجتماعی..... ۱۲
ماده ۱۱. حق برخورداری از سطح زندگی مناسب..... ۱۲
ماده ۱۲. حق مشارکت در زندگی فرهنگی..... ۱۲
ماده ۱۳. محدود بودن تخلفات به حدود قوانین..... ۱۳

فصل دوم: حقوق آموزشی و پژوهشی / ۱۵

ماده ۱۴. حق تحصیل دانشگاهی..... ۱۷
ماده ۱۵. حق برخورداری از فرصت‌های برابر ۲۰

ماده ۱۶. حق انتخاب واحد..... ۲۰
ماده ۱۷. حق برخورداری از ارزشیابی عادلانه و اعتراض به نمره..... ۲۱
ماده ۱۸. حق فرصت جبران..... ۲۲
ماده ۱۹. حق درخواست تمدید سنوات..... ۲۳
ماده ۲۰. حق انتخاب استاد راهنما و موضوع پایان‌نامه..... ۲۳
ماده ۲۱. حق مالکیت فکری..... ۲۴
ماده ۲۲. حق برخورداری از حمایت پژوهشی..... ۲۴
ماده ۲۳. حق شرکت در جشنواره‌های علمی..... ۲۵
ماده ۲۴. حق مرخصی..... ۲۵
ماده ۲۵. حق تغییر رشته و گرایش..... ۲۶
ماده ۲۶. حق مهمان شدن و انتقالی..... ۲۷
ماده ۲۷. حقوق دانشجویان «نخبه»، «ممتاز» و «استعداد درخشان»..... ۲۷

فصل سوم: حقوق صنفی و رفاهی / ۲۹

ماده ۲۸. حق برخورداری از شورای صنفی‌ـرفاهی..... ۳۱
ماده ۲۹. حق برخورداری از وام تحصیلی..... ۳۲
ماده ۳۰. حق برخورداری از بیمه درمانی..... ۳۳
ماده ۳۱. حق برخورداری از خوابگاه..... ۳۳
ماده ۳۲. حق برخورداری از فضاها و امکانات ورزشی..... ۳۴
ماده ۳۳. حقوق صنفی‌ـرفاهی برخی گروه‌های خاص..... ۳۴

فصل چهارم: حقوق سیاسی / ۳۵

ماده ۳۴. حق عضویت و فعالیت در تشکل‌های اسلامی دانشگاهیان..... ۳۷
ماده ۳۵. حق تشکیل تشکل‌های اسلامی و... ..... ۳۸
ماده ۳۶. حق فعالیت مطبوعاتی سیاسی..... ۳۹
ماده ۳۷. حق آزادی بیان در دانشگاه..... ۴۰
ماده ۳۸. حق انتقاد و مطالبه‌گری..... ۴۱

فصل پنجم: حقوق فرهنگی و اجتماعی / ۴۳

ماده ۳۹. حق عضویت و فعالیت در نهادهای اجتماعی و فرهنگی ۴۵
ماده ۴۰. حق تأسیس نهادهای اجتماعی و فرهنگی..... ۴۶
ماده ۴۱. حق فعالیت مطبوعاتیِ علمی، فرهنگی و اجتماعی..... ۴۷
ماده ۴۲. حق برگزاری و شرکت در اردوهای دانشجویی..... ۴۸
ماده ۴۳. حق نمایندگی و مشارکت در شوراهای دانشگاه..... ۴۹
ماده ۴۴. حق شرکت در جشنواره‌ها و مسابقات..... ۵۰

فصل ششم: حقوق انضباطی / ۵۳

ماده ۴۵. حق رسیدگی به تخلفات در شوراهای انضباطی..... ۵۵
ماده ۴۶. حق اطلاع از اتهام..... ۵۶
ماده ۴۷. حق برخورداری از اصل برائت..... ۵۶
ماده ۴۸. حق دفاع..... ۵۷
ماده ۴۹. حق استماع دفاعیه..... ۵۷
ماده ۵۰. حق اطلاع از حکم..... ۵۷
ماده ۵۱. حق برخورداری از رسیدگی سریع و منصفانه..... ۵۸
ماده ۵۲. حق تجدیدنظرخواهی..... ۵۹
ماده ۵۳. حق رسیدگی دو مرحله‌ای در کمیته مرکزی انضباطی..... ۶۱
ماده ۵۴. حق استفاده از امکانات دانشگاه و خوابگاه..... ۶۲
ماده ۵۵. حق حفظ حریم خصوصی..... ۶۳
ماده ۵۶. حق حفظ اسرار..... ۶۳
ماده ۵۷. حق درخواست تعلیق و تخفیف..... ۶۴
ماده ۵۸. حق امحای سوابق..... ۶۴
ماده ۵۹. حق شکایت..... ۶۵

عناوین اختصاری / ۶۷

مقدمه

یکم

مجاهدت برای تحقق و تثبیت جامعه‌ای بسامان و مبتنی «حاکمیت قانون» از عوامل موثر بر تحولات تاریخ معاصر ایران بوده است. انقلاب اسلامی نیز از ثمره‌های بارز این مجاهدت‌ها در زمانه خود بود که پدیدآورندگان و رهبران آن از همان روزهای نخست بر حاکمیت قانون تأکید داشته‌اند. همچنان‌که با استقرار نظام جمهوری اسلامی، تدوین قانون اساسی و به رأی گذاشتن آن در دستور کار قرار گرفت. دولت یازدهم نیز، از آغاز کار، بر اهمیت قانون‌مداری آگاه بوده و با تدوین منشور حقوق شهروندی، در راستای تحقق و تقویت آن گام برداشته است.

دوم

نهادینه شدن قانون‌گرایی در فضای عمومی جامعه، از سویی مستلزم بسط و تقویت آن در نهادهای اجتماعی (از جمله نهاد آموزش) و از سوی دیگر نیازمند جامعه‌پذیری افراد بر مبنای قانون‌مداری است. دانشگاه می‌تواند نقش ویژه‌ای در این زمینه بر عهده گیرد و با

سیاست‌گذاری هدف‌مند، به بستری مناسب برای تمرین قانون‌گرایی بدل شود. از این طریق می‌توان امیدوار بود که دانشجویان نیز مسئولیت اجتماعی دانشگاه را دنبال کنند و سفیران قانون در جامعه باشند.

سوم

معاونت فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم[1]، به عنوان متولی توسعه فرهنگی و اجتماعی دانشگاه‌ها، ترویج و تقویت فرهنگ قانون‌گرایی را اولویت خود می‌داند و بر آن است که آشنایی شهروندان با حقوق خود، به معین شدن محدوده مسئولیت و تکلیف حاکمان و در نتیجه تعیین حدود انتظار و مطالبه شهروندان می‌انجامد. *منشور حقوق دانشجویی* به کوشش جمعی از جامعه‌شناسان و حقوق‌دانان جوان و با چنین رویکردی تدوین شده است.

هدف عملی تدوین و انتشار *منشور*، تمرین قانون‌مداری، تقویت حس پاسخگویی مسئولان دانشگاهی و بسط و توسعه آگاهی‌ها و مهارت‌های دانشجویان است. افزایش «نشاط در فضای دانشگاه‌ها» و ارتقای «کرامت انسانی» دانشجویان نیز می‌تواند دو دستاورد مهم انتشار و کاربست *منشور* باشد که نه تنها مطالبه عمومی دانشجویان

---

۱. در این متن به جای «وزارت علوم، تحقیقات و فناوری» به اختصار «وزارت علوم» و به کار می‌رود.

بلکه حسب آیه شریفه «وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ »(اسراء: ۷۰) مورد تأکید دین مبین اسلام است.

چهارم

منشور حقوق دانشجویی با تأکید بر نیازها، خواسته‌ها و در کل زیست‌جهان دانشجویی و نیز بر اساس *قانون اساسی* و مجموعه قوانین، آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و شیوه‌نامه‌های اجرایی مصوب در مراجع قانونی گردآوری و خلاصه سازی شده است. بدیهی است حقوق مذکور، اعلان مواردی است که دانشجو می‌تواند در چارچوب شرع مقدس اسلام و قوانین موضوعه جمهوری اسلامی ایران از آن‌ها برخوردار باشد و بر مطالبه آن‌ها پای فشارد.

حقوق دانشجویی در حوزه‌های «آموزشی و پژوهشی»، «فرهنگی‌ـاجتماعی»، «سیاسی»، «صنفی‌ـرفاهی» و «انضباطی» فصل‌بندی شده است. علاوه بر این، در ابتدای *منشور*، فصلی با عنوان «حقوق اساسی» گنجانده شده تا دانشجویان با حقوق پایه‌ای و اولیه شهروندی، بر اساس *قانون اساسی*، نیز آشنا شوند. این تقسیم‌بندی معیار موضوعی دارد و با نمودار تشکیلاتی و اداری وزارت علوم هماهنگ است.[۲] ملاک گزینش این کلیات حقوقی از میان مجموعه قوانین، دو عامل بوده است:

---

۲. به صورت کلی می‌توان گفت حقوق آموزشی و پژوهشی با معاونت آموزشی و معاونت پژوهش و فناوری، حقوق صنفی‌ـرفاهی با سازمان دانشجویان، ⇦

۱. تعداد دانشجویانی که این حقوق و مقررات شامل حال آنان می‌شود؛
۲. اهمیت این حقوق به لحاظ هزینه‌هایی که در صورت عدم اجرای آن‌ها متوجه دانشجو و نظام آموزش عالی خواهد شد.

به منظور آگاهی بیشتر دانشجویان، اطلاعات مربوط به آیین‌نامه‌های مربوط به هر حوزه، در پاورقی آمده است و دانشجویان برای افزایش آگاهی خود و آشنایی با جزئیات ضوابط، می‌توانند به آیین‌نامه‌ها، دستورالعمل‌ها و شیوه‌نامه‌های همان بخش مراجعه کنند. بدیهی است این منشور، که بر اساس مجموعه قوانین و مصوبات موجود تهیه شده است، فقط شأن ترویجی و آموزشی دارد و در پایان هر سال تحصیلی، بر اساس آخرین تغییراتِ به‌وجودآمده در قوانین، قابل بازنویسی خواهد بود. به‌علاوه، *منشور* فقط دانشجویان دانشگاه‌های دولتی کشور را، که مستقیماً زیرمجموعه وزارت علوم هستند، در بر می‌گیرد، اگرچه کلیات آن کم‌وبیش در سایر مراکز آموزش عالی هم صادق است.

حقوق فرهنگی‌ـاجتماعی و حقوق سیاسی با معاونت فرهنگی و اجتماعی، و حقوق انضباطی با سازمان دانشجویان مربوط می‌شود.

پنجم

معاونت فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم از کلیه نهادهای دانشگاهی، به ویژه معاونت‌های دانشجویی و فرهنگی دانشگاه‌ها، انجمن‌های علمی، کانون‌های فرهنگی، تشکل‌های دانشجویی و عموم دانشگاهیان درخواست دارد تا به سهم خود این معاونت را در ترویج و آموزش این مجموعه یاری کنند و با بیان انتقادات و پیشنهادهای خود فضایی پویا برای ایجاد تحولی جدی در آگاهی‌های حقوقی دانشجویان و ارتقای «قانون‌مداری» در محیط‌های دانشگاهی فراهم آورند.

فصل اول

حقوق اساسی

اصل بنیادی و اساسی «کرامت انسانی» زیربنای تمامی حقوق اساسی است که افراد از آن برخوردارند.[۳] دانشجویان نیز، که بخشی از ملت هستند، بر مبنای این اصل، از همه حقوق اساسی مقرر در *قانون اساسی* و سایر قوانین جمهوری اسلامی ایران برخوردارند. مواد این فصل بر همین مبنا تدوین شده است.[۴]

ماده ۱. حق دسترسی به آموزش عالی

دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است همه امکانات خود را برای تسهیل و تعمیم آموزش عالی به کار گیرد.[۵]

---

۳. در اصل دوم قانون اساسی، کرامت و ارزش والای انسان، به عنوان یکی از مبانی و زیرساخت‌های نظام جمهوری اسلامی ایران شناخته شده است. این اصل مقرر می‌دارد: «جمهوری اسلامی ایران نظامی است بر پایه ایمان به [.....] ۶. کرامت و ارزش والای انسان و آزادی توأم با مسئولیت او در برابر خدا.»

۴. اصول مندرج در این فصل، از *قانون اساسی* استخراج شده و استثنائات آن‌ها، همان استثنائاتی است که *قانون اساسی* مشخص کرده است و هیچ مرجع دیگری نمی‌تواند در آن‌ها دخل و تصرف کند، مگر به موجب قانون.

۵. اصل سی‌ام.

ماده ۲. حق بر حریم خصوصی

تعرض به حیثیت، جان و مال مردم و نیز تفتیش عقاید ممنوع است.[۶]

ماده ۳. حق برخورداری از حقوق برابر

همه‌ی افراد ملت باید از همه حقوق انسانی، فرهنگی و اجتماعی برخوردار باشند.[۷]

ماده ۴. حق منع تبعیضات ناروا

همه‌ی افراد ملت (زن و مرد) از فرصت‌های برابر برخوردارند و اصل بر رفع تبعیضات ناروا است.[۸]

ماده ۵. حق دادخواهی

«دادخواهی حق مسلم هر فرد است و هرکس می‌تواند برای دادخواهی به دادگاه‌های صالح مراجعه کند.»[۹]

---

۶. اصول بیست‌ودوم و بیست‌وسوم.

۷. اصل بیستم.

۸. بند نهم اصل سوم و اصل نوزدهم.

۹. اصل سی‌وچهارم.

ماده ۶. حق برخورداری از دادرسی عادلانه

هرکس حق برخورداری از دادرسی عادلانه دارد.[۱۰]

ماده ۷. حق آزادی بیان

«نشریات و مطبوعات در بیان مطالب آزادند، مگر آنکه مخل مبانی اسلام و یا حقوق عمومی باشد.»[۱۱]

ماده ۸. حق تشکیل انجمن‌های سیاسی و صنفی

تشکیل، عضویت و شرکت در جمعیت‌ها و انجمن‌های سیاسی و صنفی و اسلامی، که پایبند به اصول و موازین جمهوری اسلامی‌اند، آزاد است.[۱۲]

ماده ۹. حق تشکیل اجتماعات

تشکیل اجتماعات و تظاهرات مسالمت‌آمیز، بدون حمل سلاح و به گونه‌ای که مخل مبانی اسلام یا نظم عمومی نباشد، آزاد است.[۱۳]

---

۱۰. اصل سی‌ودوم و اصول سی‌وچهارم تا سی‌ونهم.

۱۱. اصل بیست‌وچهارم.

۱۲. اصل بیست‌وششم.

۱۳. اصل بیست‌وهفتم.

ماده ۱۰. حق برخورداری از تأمین اجتماعی

«برخورداری از تأمین اجتماعی به صورت بیمه و غیره حقی است همگانی.»[۱۴]

ماده ۱۱. حق برخورداری از سطح زندگی مناسب

«همه افراد حق دارند که از سطح زندگی مناسبی برخوردار باشند و قادر به برآورده کردن نیازهای اولیه خود باشند.»[۱۵]

ماده ۱۲. حق مشارکت در زندگی فرهنگی

قومیت‌ها و اقلیت‌های دینی شناخته‌شده در انجام مراسم فرهنگی و عبادی خود و تشکیل جمعیت‌ها و انجمن‌ها آزادند، تا جایی که این‌گونه مراسم و انجمن‌ها مخل مبانی اسلام و نظم عمومی نباشد.[۱۶]

---

۱۴. اصل بیست‌و نهم.

۱۵. اصل چهل‌وسوم.

۱۶. اصول پانزدهم و بیست‌وششم.

ماده ۱۳. محدود بودن تخلفات به حدود قوانین

هیچ عملی تخلف نیست، مگر به‌صراحت قوانین و مقررات لازم‌الاجرا.[۱۷]

---

۱۷. ماده ۲ *قانون مجازات اسلامی*.

فصل دوم
حقوق آموزشی و پژوهشی

ماده ۱۴. حق تحصیل دانشگاهی

الف: حق ورود به تحصیل

هر شهروندی که «شرایط عمومی ورود به آموزش عالی برابر مصوبات و مقررات مراجع ذی‌صلاح» را داشته باشد و طبق مقررات وزارت علوم «توانمندی علمی‌اش» محرز شود، حق ورود به نظام آموزش عالی دارد و پس از ثبت نام، دانشجو محسوب می‌شود[۱۸]. طبق موارد مصرح در *دفترچه کنکور*، شرایط عمومی ورود به آموزش عالی عبارت است از:

۱. اعتقاد به اسلام یا یکی از ادیان مصرح (کلیمی، مسیحی و زرتشتی) در قانون اساسی،

۲. نداشتن عناد با نظام جمهوری اسلامی ایران،

---

۱۸. ماده ۳ *آیین‌نامه آموزشی کاردانی و کارشناسی*.

(**توضیح**: مصادیق عناد فقط شامل مبارزه مسلحانه با نظام جمهوری اسلامی ایران و داشتن وابستگی تشکیلاتی به گروهک‌های محارب و کمک به آن‌ها است.)

۳. عدم احراز فساد اخلاقی،

(**توضیح**: مصادیق فساد اخلاقی شامل اعتیاد به مواد مخدر و اشتهار به فحشا است.)

(تذکر مهم: احراز شرایط عمومی داوطلبان استعلام می‌شود و این کار بر عهده مراجع قانونی است.)

۴. برخورداری از توانایی جسمی متناسب با رشته یا رشته‌های انتخابی.

ب: حق ادامه تحصیل

مؤسسه[۱۹] اجازه ندارد دانشجو را از ادامه تحصیل منع کند، مگر به دلایل تحصیلی[۲۰] (در چارچوب آیین‌نامه‌های آموزشی) یا به دلایل انضباطی (در چارچوب *آیین‌نامه* و *شیوه‌نامه*

---

۱۹. منظور از مؤسسه، کلیه دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالیِ مورد تأیید وزارت علوم است.

۲۰. اخراج تحصیلی به دلیل مشروطی بیش از حد مجاز یا سنوات بیش از حد مجاز انجام می‌گیرد که تشخیص آن بر عهده معاونت آموزشی است (ماده ۱۴ *آیین‌نامه کارشناسی ارشد*).

انضباطی). مرجع رسیدگی به مورد اول (اخراج تحصیلی) معاونت آموزشی و مورد دوم (اخراج انضباطی) شورای انضباطی مرکزی وزارت علوم است. به جز موارد گفته‌شده، هیچ نهاد یا شورای دیگری حق صدور حکم اخراج دانشجویان را ندارد.

پ: حق ادامه تحصیل در صورت محکومیت قضایی

«در تمامی جرایم، در صورت محکومیت قضایی که منتهی به بازداشت موقت یا حبس گردیده باشد، چنانچه حکم انضباطی محرومیت از تحصیل صادر نشود، مدت بازداشت یا حبس، جزء سنوات دانشجو محسوب نگردیده و پس از پایان مدت محکومیت، می‌تواند ادامه تحصیل نموده و دانشگاه باید به نحو مقتضی نسبت به ادامه تحصیل دانشجو مساعدت نماید. چنانچه مدت محکومیت از مدت مجاز مقطع تحصیلی بیشتر باشد، دانشگاه موظف است نحوه ادامه تحصیل را با موقعیت جدید آموزشی تطبیق دهد.»[۲۱]

---

۲۱. تبصره ۵ ماده ۴ *شیوه‌نامه انضباطی*.

ت: حق بازگشت به تحصیل

«دانشجوی منصرف یا اخراجی از تحصیل می‌تواند در صورت تصفیه حساب کامل با مؤسسه، مجدداً در آزمون شرکت نماید.»[۲۲]

ماده ۱۵. حق برخورداری از فرصت‌های برابر آموزشی در دوره تحصیلات تکمیلی

همه داوطلبان ورود به تحصیلات تکمیلی و تخصصی، حق دارند از فرصت‌های یکسان آموزشی برخوردار باشند و هر نوع سهیمه‌بندی جز در مواردی که در *قانون برقراری عدالت آموزشی* آمده، ممنوع است.

ماده ۱۶. حق انتخاب واحد

دانشجو می‌تواند در دوره‌های کاردانی و کارشناسی هر نیم‌سال حداقل ۱۴ و حداکثر ۲۰ واحد درسی انتخاب نماید.[۲۳] در این دوره، «در صورتی که دانشجو برای فراغت از تحصیل فقط دو

---

۲۲. تبصره ۲ ماده ۱۴ *آیین‌نامه کارشناسی ارشد*.

۲۳. طبق ماده ۱۹ و تبصره‌های ماده ۷ *آیین‌نامه کاردانی و کارشناسی*، دانشجویانی که معدل آن‌ها در نیم‌سال گذشته حداقل ۱۷ بوده، دانشجویان مشروطی و دانشجویان ترم آخر از این قاعده مستثنا هستند.

درس نظری باقی‌مانده داشته باشد، می‌تواند آن دو درس را به‌صورت معرفی به استاد بگذراند.»[۲۴] در دوره کارشناسی ارشد، دانشجو می‌تواند در هر نیم‌سال حداقل ۸ و حداکثر ۱۲ واحد انتخاب کند.[۲۵]

ماده ۱۷. حق برخورداری از ارزشیابی عادلانه و اعتراض به نمره

«مدرس هر درس موظف است گزارش نمره ارزیابی نهایی درس دانشجویان را ظرف مدت ده روز از تاریخ برگزاری امتحان نیم‌سال آن درس به اداره آموزش دانشکده یا واحد مربوط اعلام نماید. دانشجویی که تقاضای تجدید نظر به نمره ارزیابی درسی داشته باشد، می‌تواند ظرف مدت یک هفته از تاریخ اعلام نمره، تقاضای تجدید نظر کتبی خود را به اداره آموزش دانشکده یا واحد مربوط تسلیم کند. مدرس هر درس نیز موظف است، ظرف مدت یک هفته از تاریخ دریافت

---

۲۴. ماده ۸ *آیین‌نامه کاردانی و کارشناسی*.

۲۵. ماده ۷ *آیین‌نامه کارشناسی ارشد*. همچنین طبق ماده ۹ آیین‌نامه مذکور، دانشجوی ترم آخر و طبق ماده ۱۱ دانشجویی که به دلیل غیبت موجه (به تشخیص مؤسسه) واحد درسی‌اش حذف شده و تعداد واحدهایش کمتر از حد نصاب شده است، از این قاعده مستثنا هستند.

تقاضای تجدید نظر دانشجویان، به اعتراضات رسیدگی و اشتباهات احتمالی را برطرف و نمره قطعی را به اداره آموزش دانشکده یا واحد مربوط اعلام کند. [...] نمره درس پس از قطعی شدن غیرقابل تغییر است.»[۲۶]

ماده ۱۸. حق فرصت جبران

نظام آموزش عالی برای دانشجویانی که نتوانسته‌اند به حد نصاب ارزشیابی (در آزمون‌ها یا پایان‌نامه) دست یابند، فرصت جبران قائل است. در دوره کاردانی و کارشناسی، «دانشجویی که در یک یا چند درس نمره قبولی کسب نکند، چنانچه در نیم‌سال‌های بعدی دروس فوق را با حداقل نمره ۱۴ بگذراند، نمره قبلی از کارنامه دانشجو حذف می‌شود و در معدل نیم‌سال فوق و کل محاسبه نخواهد شد».[۲۷] در دوره کارشناسی ارشد و دکتری نیز، در صورتی که پایان‌نامه دانشجو از نظر هیأت داوران قابل قبول نباشد، دانشجو می‌تواند در چارچوب مقررات *آیین‌نامه*، پایان‌نامه خود را تکمیل و دوباره از آن دفاع کند.[۲۸]

---

۲۶. تبصره‌های ۱، ۲ و ۴ ماده ۱۷ *آیین‌نامه کاردانی و کارشناسی*.

۲۷. ماده ۱۷ *آیین‌نامه کاردانی و کارشناسی*.

۲۸. ماده ۲۲ *آیین‌نامه کارشناسی ارشد* و ماده ۹ *آیین‌نامه دکتری*.

ماده ۱۹. حق درخواست تمدید سنوات

در صورتی که دانشجو در طول دوره تحصیلی تعیین‌شده در آیین‌نامه‌های آموزشی قادر به اتمام درس خود نباشد، می‌تواند برای تمدید سنوات اقدام کند. این حق منوط به موافقت مراجع ذی‌صلاح[۲۹] است.[۳۰]

ماده ۲۰. حق انتخاب استاد راهنما و موضوع پایان‌نامه

دانشجو حق دارد استاد راهنما را به گروه آموزشی پیشنهاد دهد و نهایی شدن این پیشنهاد، منوط به موافقت استاد راهنما و تصویب گروه آموزشی خواهد بود. استاد راهنما می‌تواند از داخل یا خارج از مؤسسه باشد.[۳۱] همچنین دانشجو حق دارد موضوع پایان‌نامه را با هماهنگی استاد راهنما انتخاب کند و به

---

۲۹. مرجع رسیدگی به درخواست تمدید سنوات دانشجو در دوره کارشناسی کمیسیون بررسی موارد خاص، و در دوره کارشناسی ارشد، شورای تحصیلات تکمیلی دانشگاه است. در دوره دکتری نیز برای تمدید یک نیم‌سال (با پیشنهاد استاد راهنما) گروه آموزشی، و برای بیش از یک نیم‌سال (با پیشنهاد استاد راهنما و تأیید شورای تحصیلات تکمیلی مؤسسه) کمیسیون بررسی موارد خاص است.

۳۰. ماده ۱۵ *آیین‌نامه کارشناسی ارشد* و ماده ۱۱ *آیین‌نامه دکتری*.

۳۱. در چارچوب ماده ۱۸ *آیین‌نامه کارشناسی ارشد* و ماده ۴ *آیین‌نامه دکتری*.

شورای تحصیلات تکمیلی پیشنهاد دهد. تصویب آن بـر عهـده شورا خواهد بود[۳۲].

ماده ۲۱. حق مالکیت فکری

دانشجو مالک فکری آثار علمی خود (مقاله، جـزوه، یادداشـت کلاسی، پایان‌نامه و...) است.[۳۳]

ماده ۲۲. حق برخورداری از حمایت پژوهشی

تمـام دانشـجویان از حـق برابـر در بهـره‌منـدی از امکانـات و تجهیزات آزمایشگاهی و کارگاهی بـرای انجـام امـور علمـی و پایان‌نامه برخوردارنـد. همچنـین همـه دانشـجویانِ پژوهشـگر می‌تواننـد از خـدمات مـادی و معنـوی مؤسسـات و نهادهـای مربوط، از جمله صـندوق حمایـت از پژوهشـگران و فنـاوران کشور در چارچوب *اساسنامه* این صندوق[۳۴]، استفاده کنند.

---

۳۲. ماده ۶ *آیین‌نامه دکتری*.

۳۳. *قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان*، ۱۳۴۸.

۳۴. مصوب جلسه ۲۱۷ مورخ ۱۳۸۹/۱۰/۲۸ شورای عالی انقلاب فرهنگی.

ماده ۲۳. حق شرکت در جشنواره‌های علمی

از جمله حقوق دانشجویان شرکت در جشنواره‌های علمی و رقابت در این جشنواره‌ها است. مهم‌ترین جشنواره‌های علمی کشور عبارت است از: جشنواره جوان خوارزمی (در حوزه علم و فناوری)، جشنواره فارابی (در حوزه علوم انسانی)، جایزه علمی فناوری پیامبر اعظم(ص)، جشنواره شیخ بهایی (در حوزه فناوری) و جشنواره ملی پژوهش.[۳۵]

ماده ۲۴. حق مرخصی

«دانشجو می‌تواند در صورت موافقت مؤسسه، در دوره کاردانی و کارشناسی ناپیوسته یک نیم‌سال و در دوره کارشناسی پیوسته دو نیم‌سال از مرخصی تحصیلی استفاده نماید».[۳۶] مرخصی زایمان و مرخصی استعلاجی (به تشخیص پزشک معتمد مؤسسه) دو نیم‌سال تحصیلی و بدون احتساب در سنوات است. دانشجوی دوره کارشناسی ارشد در هر سه شیوه

---

۳۵. مراجعه کنید به *آیین‌نامه جشنواره جوان خوارزمی* (مصوب ۱۳۸۵)، *آیین‌نامه جشنواره بین‌المللی فارابی* (مصوب ۱۳۸۶) و *اساسنامه جایزه علمی فناوری پیامبر اعظم(ص)* (مصوب ۱۳۹۱) و... .

۳۶. ماده ۲۱ *آیین‌نامه کاردانی و کارشناسی*.

(آموزشی، پژوهشی و آموزشی-پژوهشی) می‌تواند حداکثر یک نیم‌سال از مرخصی تحصیلی استفاده کند، که جزء سنوات تحصیلی دانشجو به حساب می‌آید.[۳۷]

ماده ۲۵. حق تغییر رشته و گرایش

دانشجویان دوره‌های کاردانی و کارشناسی پیوسته با داشتن برخی از شرایط[۳۸]، فقط برای یک بار در طول دوره تحصیل می‌توانند از یک رشته یا گرایش به رشته یا گرایش دیگر تحصیلی در آن گروه آزمایشی یا در گروه آزمایشی دیگر و در همان مؤسسه، تغییر رشته یا گرایش دهند.[۳۹] تغییر رشته در دوره کارشناسی ارشد ممنوع است.[۴۰]

---

۳۷. ماده ۱۳ *آیین‌نامه کارشناسی ارشد*.

۳۸. طبق ماده ۲۵ *آیین‌نامه کاردانی و کارشناسی* این شرایط عبارت است از: ۱. وجود رشته یا گرایش مورد تقاضای دانشجو در همان مؤسسه، ۲. کمتر نبودن نمره اکتسابی دانشجو در آزمون سراسری از نمره کشوری آن رشته یا گرایش در مؤسسه (در سال پذیرش)، ۳. امکان ادامه تحصیل دانشجو در سنوات باقی‌مانده، و ۴. موافقت گروه آموزشی و تأیید شورای آموزشی مؤسسه.

۳۹. ماده ۲۵ *آیین‌نامه کاردانی و کارشناسی*.

۴۰. ماده ۱۶ *آیین‌نامه کارشناسی ارشد*.

ماده ۲۶. حق مهمان شدن و انتقالی

میهمانی و انتقال دانشجو در دوره‌های کاردانی و کارشناسی مطابق *آیین‌نامه میهمانی و انتقال* انجام می‌گیرد. «انتقال دانشجو از یک مؤسسه به مؤسسه دیگر در دوره کارشناسی ارشد ممنوع است. همچنین انتقال از دوره شبانه به روزانه، نیمه‌حضوری و مجازی اعم از (روزانه و شبانه) و از دانشگاه‌های غیردولتی به دولتی ممنوع است. انتقال از یک شیوه به شیوه دیگر با رعایت سنوات دوره در اختیار مؤسسه است. هر دانشجو در هر سه شیوه کارشناسی ارشد (آموزشی، پژوهشی و آموزشی-پژوهشی) می‌تواند حداکثر دو نیم‌سال را با موافقت مؤسسه مبدأ و مقصد به عنوان مهمان بگذراند».[۴۱]

ماده ۲۷. حقوق دانشجویان «نخبه»، «ممتاز» و «استعداد درخشان»

دانشجویان «نخبه»، «ممتاز» و «استعداد درخشان»، بر اساس ضوابط و مقررات موجود، از برخی امتیازها و حقوق آموزشی

---

۴۱. ماده ۱۶ *آیین‌نامه کارشناسی ارشد*.

و پژوهشی برخوردارند و از طرف بنیاد ملی نخبگـان حمایـت می‌شوند.[۴۲]

۴۲. به *اساسـنامه بنیـاد ملـی نخبگـان* (مصـوب ۱۳۸۴، شـورای عـالی انقـلاب فرهنگی) و آیین‌نامه‌ها، بخش‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مصوب هیأت امنای این بنیاد از جمله *آیـین‌نامـه پشـتیبانی و حمایـت از نخبگـان و اسـتعدادهای برتـر*، *دستورالعمل حمایت از نخبگان و استعدادهای برتر*، *دستورالعمل ارائه تسهیلات خدمات نظام وظیفه به نخبگان و استعدادهای برتر* و... مراجعه کنید.

فصل سوم
حقوق صنفی-رفاهی

ماده ۲۸. حق برخورداری از شورای صنفی‌ـرفاهی

دانشـجویان حـق دارنـد در چـارچوب قـوانین و مقـررات[۴۳]، شـورای صـنفی‌ـرفـاهی داشـته باشـند. ایـن شـورا مرکـب از نمایندگان دانشجویان هر مؤسسه است که با رأی مستقیم آن‌ها انتخاب می‌شود و وظایف «انعکاس، پیگیری حـل مشـکلات و ارائه خدمات بهتر به دانشجویان از طریـق تعامـل بـا مسـئولان مؤسسـه»[۴۴] را در محورهـای متعـدد[۴۵] بـر عهـده دارد. «کلیـه معاونت‌های مؤسسه مکلف‌اند به منظـور بررسـی مشـکلات و

---

۴۳. جزئیات این قوانین در *آیین‌نامه شورای صنفی و دستورالعمل شورای صنفی* قابل دستیابی است.

۴۴. ماده ۳ *آیین‌نامه شورای صنفی*.

۴۵. طبق *آیین‌نامه شورای صنفی*، این امور شامل امور خدماتی و رفاهی از قبیل امور فروشگاه‌ها و دفاتر تکثیر، ایاب و ذهاب دانشجویان، وام‌هـای دانشـجویی، مراکز درمانی، امور ورزشی، مراکز رایانه‌ای دانشجویی مؤسسه، کتابخانـه، امـور مربوط به کیفیت غذا و بهداشت محیط‌های غذاخوری‌های دانشجویی، برگزاری جلسات پرسش و پاسخ دانشجویان برای تبادل نظر با مسئولان و... می‌شود.

پیشنهادهای شورا در هر نیم‌سال تحصیلی، حداقل یک جلسه با اعضای شورای [صنفی] مؤسسه برگزار نمایند.»[۴۶]

ماده ۲۹. حق برخورداری از وام تحصیلی

هر دانشجو می‌تواند در صورت برخورداری از شرایط لازم[۴۷] از وام‌های تحصیلی صندوق رفاه دانشجویان بهره‌مند شود. این وام‌ها عبارت است از وام تحصیلی (وام شهریه برای دانشجویان شبانه، غیرانتفاعی و...)، وام مسکن، وام ازدواج، وام ضروری (بیماری، پایان‌نامه، خرید عینک طبی و...)، ودیعه مسکن متأهلی، ودیعه مسکن مجردی، وام بیمه دانشجویی، وام ضروری دانشجویان مبتکر، تسهیلات رفاهی دانشجویان قهرمان ورزشی، وام یا کمک هزینه موارد خاص، پرداخت وام به دانشجویان خسارت‌دیده در حوادث غیرمترقبه نظیر سیل، زلزله و...[۴۸]. همچنین تسهیلات ویژه‌ای در زمینه اعطا و بازپرداخت

---

۴۶. ماده ۸ *آیین‌نامه شورای صنفی*.

۴۷. برای آشنایی با این شرایط و سایر جزئیات به *آیین‌نامه استفاده از وام* و *دستورالعمل استفاده از وام* مراجعه کنید.

۴۸. مواد ۱۰ تا ۱۹ فصل سوم *آیین‌نامه استفاده از وام*.

وام برای دانشجویان «ممتاز» و «نمونه» در نظر گرفته شده است.[۴۹]

ماده ۳۰. حق برخورداری از بیمه درمانی

دانشجویان حق دارند، مطابق ضوابط، از بیمه خدمات درمانی در طول دوره تحصیل بهره‌مند شوند.[۵۰]

ماده ۳۱. حق برخورداری از خوابگاه

هر دانشجو حق دارد، در چارچوب *آیین‌نامه خوابگاه‌ها*، در طول دوره تحصیل خود در خوابگاه دانشجویی اقامت داشته باشد. دانشگاه‌هایی که امکان واگذاری خوابگاه را به همه یا برخی دانشجویان (دوره‌های شبانه و...) ندارند، می‌بایست این موضوع را در *دفترچه کنکور* اعلام کنند.

---

۴۹. *دستورالعمل تسهیلات رفاهی*.

۵۰. *آیین‌نامه اجرایی بند ۵ ماده ۱۳ قانون بیمه همگانی خدمات درمانی* (۱۳۷۴، مصوب هیأت وزیران). تفصیل چگونگی آن در تفاهم‌نامه‌های منعقد میان صندوق رفاه دانشجویان وزارت علوم و سازمان بیمه خدمات درمانی و دستورالعمل‌های مصوب هیأت امنای صندوق رفاه دانشجویان آمده است.

ماده ۳۲. حق برخورداری از فضاها و امکانات ورزشی

دانشجویان حق دارند، طبق *نظام‌نامه توسعه ورزش همگانی*، از سرانه فضای ورزشی و امکانات ورزشی مناسب بهره‌مند شوند. همچنین دانشجویان حق دارند، در چارچوب *آیین‌نامه انجمن‌های ورزشی*، برای تأسیس انجمن‌های ورزشی دانشجویی در دانشکده‌ها و خوابگاه‌ها اقدام کنند. دو نماینده از مجموعه انجمن‌های ورزشی دانشجویی دختران و پسران در شورای تربیت بدنی و ورزش دانشگاه عضو خواهند بود.

ماده ۳۳. حقوق رفاهی برخی گروه‌های خاص

برخی از گروه‌های خاص، مانند دانشجویان استعداد درخشان[۵۱]، دانشجویان شاهد و ایثارگر[۵۲] و دانشجویان متأهل[۵۳]، بر حسب شرایط خاص خود، از برخی تسهیلات ویژه رفاهی برخوردارند.

---

۵۱. به *سیاست‌های حمایت و هدایت استعدادهای درخشان* (مصوب ۱۳۷۷، شواری عالی انقلاب فرهنگی) مراجعه کنید.

۵۲. به *لایحه جامع خدمت‌رسانی به ایثارگران* (مصوب ۱۳۹۱، مجمع تشخیص مصلحت نظام) مراجعه کنید.

۵۳. به *آیین‌نامه استفاده از وام* مراجعه کنید.

فصل چهارم

حقوق سیاسی

ماده ۳۴. حق عضویت و فعالیت در تشکل‌های اسلامی دانشگاهیان

دانشجویان حق دارند در قالب تشکل‌های اسلامی به فعالیت سیاسی بپردازند. تشکل‌های اسلامی می‌توانند «هر نوع فعالیت سیاسی، فرهنگی و اجتماعی در حدود اساسنامه تشکل در داخل دانشگاه و در چارچوب ضوابط و مقررات دانشگاه و این آیین‌نامه و سایر قوانین موضوعه کشور»[۵۴] داشته باشند. تشکل‌ها به منظور تحقق اهداف خود می‌توانند در چارچوب قوانین و مقررات[۵۵] به برگزاری سخنرانی، تجمع، راهپیمایی، میزگرد، تریبون آزاد، نصب تابلوها، انتشار نشریه و راه‌اندازی هر نوع پایگاه اطلاع‌رسانی اقدام کنند. تشکل‌های دانشجویی زیر نظر شورای فرهنگی و اجتماعی و هیأت نظارت بر

---

۵۴. ماده ۲ *آیین‌نامه تشکل‌ها*.

۵۵. این قوانین و مقررات در *آیین‌نامه تشکل‌ها* و *دستورالعمل تشکل‌ها* به تفصیل آمده است.

تشکل‌های اسلامی دانشگاه فعالیت می‌کنند. از تشکل‌های اسلامی با گرایش‌های مختلف می‌توان به بسیج دانشجویی، انجمن اسلامی دانشجویان، جنبش عدالتخواه دانشجویی، انجمن اسلامی دانشجویان مستقل و جامعه اسلامی دانشجویان اشاره کرد که در این میان بسیج دانشجویی آیین‌نامه و برخی ضوابط خاص خود را دارد.[۵۶]

ماده ۳۵. حق تأسیس تشکل‌های اسلامی و اتحادیه تشکل‌های اسلامی دانشگاهیان

دانشجویان با گرایش‌های متفاوت فکری و سیاسی از حق تأسیس «تشکل‌های اسلامی» و «اتحادیه‌های تشکل‌های اسلامی»[۵۷]، برخوردارند. دانشجویان متقاضیِ تأسیس تشکل اسلامی می‌توانند درخواست خود را، به عنوان هیأت مؤسس، به هیأت نظارت بر تشکل‌های اسلامی دانشگاه ارائه دهند و مجوز فعالیت بگیرند. همچنین تشکل‌های اسلامی دانشگاه‌های

---

۵۶. به *اصول کلی تأسیس بسیج* و *قانون تشکیل و تقویت بسیج* و *آیین‌نامه اجرایی بسیج* مراجعه کنید.

۵۷. به *آیین‌نامه تشکل‌ها*، *دستورالعمل تشکل‌ها*، *آیین‌نامه اتحادیه تشکل‌ها* و *دستورالعمل اتحادیه تشکل‌ها* مراجعه کنید.

گوناگون می‌توانند درخواست خود را مبنی بر تشکیل اتحادیه تشکل‌های اسلامی دانشجویی به هیأت نظارت مرکزی وزارت علوم ارائه دهند. «تشکل‌های اسلامی دانشجویی با عضویت حداقل بیست تشکل [...] می‌توانند اتحادیه‌ای را تشکیل دهند.»[۵۸]

ماده ۳۶. حق فعالیت مطبوعاتیِ سیاسی

دانشجویان حق دارند برای فعالیت مطبوعاتیِ سیاسی، در قالب تشکل‌های اسلامی (با تأیید شورای فرهنگی و اجتماعی دانشگاه) یا به‌صورت مستقل، از دبیرخانه کمیته ناظر بر نشریات دانشجویی دانشگاه، درخواست مجوز کنند و به نشر دیدگاه‌های خود در حوزه مسائل سیاسی بپردازند. «نشریات دانشگاهی از کلیه حقوق مصرح در *قانون مطبوعات جمهوری اسلامی ایران* برخوردارند»[۵۹] و «در انتشار مطالب و تصاویر جز

---

۵۸. ماده ۳ *آیین‌نامه اتحادیه تشکل‌ها*.

۵۹. ماده ۲۷ *دستورالعمل اجرایی نشریات* در توضیح این حقوق به برخی از موارد اشاره کرده است، از جمله: «۱. جستجو، کسب و انتشار اخبار داخل و خارج دانشگاه به منظور افزایش آگاهی جامعه دانشگاهی با رعایت موازین قانونی و حفظ مصالح جامعه، ۲. هیچ مقام دولتی و غیردولتی حق ندارد برای ⇦

در موارد اخلال به مبانی و احکام اسلام و حقوق عمومی و خصوصی مطابق ماده ۶ *قانون مطبوعات*، آزاد هستند».[۶۰] نشریات دانشجویی تحت نظارت کمیته ناظر بر نشریات دانشجویی دانشگاه فعالیت می‌کنند.

ماده ۳۷. حق آزادی بیان در دانشگاه

آزادی بیان از حقوق اساسی و اولیه دانشجویان است و در فضای دانشگاه ظرفیت‌های متنوعی برای تحقق آن در نظر گرفته شده است. از آن جمله می‌توان به «تشکل‌های اسلامی»[۶۱]، «نشریات دانشجویی»[۶۲]، «کرسی‌های آزاداندیشی (در قالب کرسی مناظره، کرسی نقد و نظر، کرسی پرسش و پاسخ شبهات)» [۶۳]، و «خانه ملی گفتگوی آزاد»[۶۴] اشاره کرد.

چاپ مطلب یا مقاله‌ای درصدد اعمال فشار بر نشریات برآید یا به سانسور و کنترل محتوای نشریات مبادرت ورزد، و...».

۶۰. ماده ۳۰ *دستورالعمل اجرایی نشریات*.

۶۱. به *آیین‌نامه تشکل‌ها* و *دستورالعمل تشکل‌ها* مراجعه کنید.

۶۲. به *ضوابط ناظر بر نشریات* و *دستورالعمل اجرایی نشریات* و *قانون مطبوعات*، مراجعه کنید. طبق مقدمه *دستورالعمل اجرایی نشریات*، یکی از اهداف تدوین *دستورالعمل* مذکور، «نهادینه ساختن فضای آزاداندیشی، نقد و گفتگوی سازنده و تأکید بر حق آزادی بیان» است.

۶۳. *آیین‌نامه کرسی‌ها*.

ماده ۳۸. حق انتقاد و مطالبه‌گری

دانشجویان حق دارند از عملکرد مسئولان دانشگاه و سیاست‌ها و رویه‌های کشور انتقاد کنند و نقد خود را از مسیرهای قانونی از جمله نشریات دانشجویی[۶۵]، شورای صنفی‌رفاهی[۶۶] و تشکل‌های اسلامی[۶۷] بیان کنند.

---

۶۴. به *اساسنامه گفتگوی آزاد* و *آیین‌نامه گفتگوی آزاد* مراجعه کنید.

۶۵. بند ۳ ماده ۲۷ *دستورالعمل اجرایی نشریات* اذعان دارد: «نشریات دانشجویی حق دارند نظرها، انتقادهای سازنده، پیشنهادها و توضیحات دانشجویان و مسئولان دانشگاه را با رعایت موازین اسلامی و مصالح دانشگاه و جامعه درج کنند.»

۶۶. طبق ماده ۲ *آیین‌نامه شورای صنفی*، یکی از اهداف این شورا «افزایش آگاهی دانشجویان از حقوق و تکالیف دانشجویی؛ تقویت فرهنگ پیگیری حل مشکلات رفاهی» است.

۶۷. *آیین‌نامه تشکل‌ها* و *دستورالعمل تشکل‌ها*.

فصل پنجم
حقوق فرهنگی و اجتماعی

ماده ۳۹. حق عضویت و فعالیت در نهادهای اجتماعی و فرهنگی

دانشجویان حق دارند در نهادهای اجتماعی و فرهنگی دانشگاه عضو شوند و در آن‌ها فعالیت کنند. از جمله این نهادها «انجمن‌های علمی دانشجویی»[۶۸] و «کانون‌های فرهنگی و هنری دانشجویان»[۶۹] است. «دانشجویان کلیه گرایش‌ها و مقاطع تحصیلی یک رشته دانشگاهی اعضای انجمن علمی متناظر با

---

۶۸. به *آیین‌نامه انجمن‌ها* مراجعه کنید. طبق ماده ۳ این *آیین‌نامه*، فعالیت علمی شامل «۱. مناظره و نقد علمی، ۲. هم‌اندیشی و نشست‌های تخصصی، ۳. مطالعات و پژوهش‌های علمی، ۴. نشر و ترویج یافته‌های علمی، و ۵. فعالیت‌های کمک آموزشی» است که برخی از مصادیق آن عبارت است از «۱. برگزاری دوره‌های آموزشی تکمیلی و تقویتی و تشکیل کارگاه‌های تخصصی، ۲. برگزاری و همکاری در اجرای جشنواره‌ها، کنفرانس‌ها و مسابقات علمی (داخلی و خارجی)، ۳. تولید و انتشار نشریه علمی، کتاب و نشریات الکترونیکی، نرم‌افزارهای رایانه‌ای و فیلم‌های علمی‌ـآموزشی، و ۴. برنامه‌ریزی و اجرای بازدیدهای علمی از مراکز علمی، صنعتی و فناوری...».

۶۹. به *آیین‌نامه کانون‌ها* مراجعه کنید.

همان رشته به شمار می‌روند»[۷۰] و نیاز به ثبت نام ندارند. اما فعالیت در کانون‌ها نیازمند عضویت داوطلبانه دانشجویان در آن‌ها است.

ماده ۴۰. حق تأسیس نهادهای اجتماعی و فرهنگی

دانشجویان حق دارند نهادهای اجتماعی متنوعی تأسیس کنند. این نهادها می‌توانند در زمینه‌های علمی و/یا مذهبی، ادبی، هنری، فرهنگی، اجتماعی و... فعالیت کنند.[۷۱] از جمله مهم‌ترین این نهادها که سازوکار تأسیس و فعالیت در آن‌ها مشخص است، می‌توان به «انجمن علمی دانشجویی» و «کانون فرهنگی و هنری» اشاره کرد. تشکیل «انجمن علمی بین‌رشته‌ای»، «شورای دبیران انجمن‌های علمی دانشجویی دانشکده و دانشگاه» و «اتحادیه انجمن‌های علمی دانشجویی» از جمله دیگر نهادهایی است که دانشجویان حق تأسیس آن‌ها را دارند. حمایت از انجمن‌های علمی دانشجویی و نظارت بر عملکرد

---

۷۰. ماده ۵ *آیین‌نامه انجمن‌ها*.

۷۱. طبق ماده ۱ *آیین‌نامه کانون‌ها*، کانون‌های فرهنگی دانشجویان نهادهایی است که «در زمینه‌هایی از قبیل دینی و مذهبی، ادبی و هنری، و اجتماعی (جهادی، سازندگی، ایران‌شناسی، گردشگری، محیط‌زیست، آسیب‌های اجتماعی، امداد و هلال‌احمر و...) فعالیت می‌کنند.»

آن‌ها بـر عهـده شـورای حمایـت و نظـارت بـر انجمـن‌هـا و اتحادیه‌های علمی دانشجویی است.[۷۲] «مجمـع‌هـای تخصصـی کـانون‌هـای فرهنگـی، هنـری، اجتمـاعی و دینـی دانشـجویان دانشگاه‌های کشور» نیز از جملـه نهادهـای دیگـری اسـت کـه دانشجویان حق دارند آن را تأسیس کنند.[۷۳]

ماده ۴۱. حق فعالیت مطبوعاتیِ علمی، فرهنگی و اجتماعی

همه دانشجویان حق دارنـد بـرای راه‌انـدازی نشـریه بـه طـور مستقل به دبیرخانه نشریات دانشجویی دانشگاه مراجعه کننـد و پس از اخذ مجوز، مطالب علمی، فرهنگی و اجتمـاعی[۷۴] خـود را منتشر کنند.[۷۵] انجمن‌های علمـی دانشـجویی و کـانون‌هـای فرهنگی نیز می‌توانند به عنـوان شخصـیت حقـوقی، در حـوزه فعالیت خود نشریه داشته باشند.

---

۷۲. به *آیین‌نامه انجمن‌ها* مراجعه کنید.

۷۳. به *آیین‌نامه کانون‌ها* مراجعه کنید.

۷۴. طبـق تبصـره ۱ مـاده ۱ *دسـتورالعمل*، نشـریات «عنـوان‌هـای فرهنگـی و اجتماعی، زمینه‌هـای عقیـدتی، صـنفی و رفـاهی، خبـری و طنـز را نیـز در بـر می‌گیرند».

۷۵. به *ضوابط ناظر بر نشریات* و *دستورالعمل اجرایی نشریات* مراجعه کنید.

ماده ۴۲. حق برگزاری و شرکت در اردوهای دانشجویی

برگزاری اردو و/یا شرکت در اردوهای برگزارشده توسط سایر نهادها، از حقوق دانشجویان است.[۷۶] طبق ضوابط، برگزاری اردوهای فرهنگی و اردوهای علمی مستلزم اخذ مجوز از شورای فرهنگی و اجتماعی دانشگاه است. اما «سفر آموزشی و پژوهشی (مرتبط با واحد درسی) با حضور استاد و با مجوز گروه آموزشی دانشکده برگزار می‌شود.»[۷۷] همچنین می‌بایست «اطلاع‌رسانی درباره برگزاری اردوها از سوی برگزارکننده اردو به صورت علنی و عمومی انجام شود تا کلیه دانشجویان واجد شرایط به صورت عادلانه حق ثبت نام در اردو را داشته باشند.»[۷۸] سفرهای عمره دانشجویی (زیر نظر ستاد عمره دانشجویی وابسته به نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در

---

۷۶. به *دستورالعمل اردوها* مراجعه کنید.

۷۷. تبصره ۱ ماده ۲ *دستورالعمل اردوها*. طبق این ماده، اردوهای فرهنگی شامل «سفرهای زیارتی، ورزشی، هنری، سیاحتی و شرکت در جشنواره‌های فرهنگی و هنری» و اردوهای علمی شامل «شرکت در نمایشگاه‌ها و بازدیدهای تخصصی، کنفرانس‌ها، نشست‌ها و بازدیدهای علمی و سفرهای آموزشی-پژوهشی» می‌شود.

۷۸. ماده ۲۱ *دستورالعمل اردوها*.

دانشگاه‌ها)، اردوی راهیان نور (زیر نظر ستاد مرکزی راهیان نور) و اردوهای جهادی از جمله اردوهای متداول در دانشگاه‌ها هستند.

ماده ۴۳. حق نمایندگی و مشارکت در شوراهای دانشگاه

شوراهای تخصصی، کمیته‌ها و هیأت‌های گوناگونی در دانشگاه وجود دارد که دانشجویان حق دارند در برخی از آن‌ها نماینده داشته باشند. یکی از مهم‌ترین آن‌ها شورای فرهنگی و اجتماعی دانشگاه است که طبق *آیین‌نامه مدیریت دانشگاه‌ها*، نماینده بسیج دانشجویی دانشگاه و نماینده بزرگ‌ترین تشکل اسلامی دانشجویی دانشگاه در آن عضویت دارند.[۷۹] همچنین دانشجویان حق دارند در «کمیته ناظر بر نشریات دانشگاهی»[۸۰] و «شورای انضباطی»[۸۱] نیز نماینده داشته باشند.

---

۷۹. به *آیین‌نامه مدیریت دانشگاه‌ها* (شماره ۴ از بند ب ماده ۱۲) مراجعه کنید.

۸۰. به *ضوابط ناظر بر نشریات* و *دستورالعمل اجرایی نشریات* و *شیوه‌نامه انتخابات مدیران مسئول* مراجعه کنید. *ضوابط ناظر بر نشریات* و *دستورالعمل* آن ترکیبی را برای «کمیته ناظر بر نشریات دانشگاه» در هر دانشگاه و «شورای مرکزی ناظر بر نشریات دانشگاهی» در وزارتخانه معین کرده است. بر اساس قانون، سه نفر از مدیران مسئول نشریات دانشگاهی به انتخاب مدیران مسئول ⇦

ماده ۴۴. حق شرکت در جشنواره‌ها و مسابقات فرهنگی و اجتماعی

دانشجویان حق دارند در جشنواره‌ها و مسابقات متعدد فرهنگی که به صورت دوره‌ای در دانشگاه‌های کشور برگزار می‌شود، شرکت کنند. برخی از این جشنواره‌ها عبارت است از: جشنواره‌ها و مسابقات دانشجویی قرآن کریم، جشنواره ملی حرکت (ویژه انجمن‌های علمی دانشجویی کشور)، جشنواره

نشریات دانشگاه(ها) که یک نفر عضو علی‌البدل محسوب می‌شود، از اعضای کمیته (شورا) خواهند بود. برگزاری انتخابات مدیران مسئول نشریات دانشگاهی نیز طبق شیوه‌نامه انتخابات برگزار می‌شود.

۸۱ به *شیوه‌نامه انضباطی* مراجعه کنید. در ماده ۱ ترکیب اعضای شورای انضباطی بدوی دانشگاه، شورای انضباطی تجدید نظر دانشگاه و شورای مرکزی انضباطی دانشجویان معین شده است. در شورای بدوی «دو نفر دانشجوی دانشگاه به انتخاب شورای فرهنگی و اجتماعی دانشگاه از میان دانشجویان معرفی‌شده توسط دانشکده‌ها»، در شورای تجدید نظر «یک نفر دانشجوی دانشگاه به انتخاب شورای فرهنگی و اجتماعی دانشگاه از میان دانشجویان معرفی‌شده توسط دانشکده‌ها» و در شورای مرکزی انضباطی «یک نفر دانشجو از میان اعضای دانشجویی شوراهای انضباطی دانشگاه‌ها به پیشنهاد رئیس شورای مرکزی انضباطی و حکم وزیر» عضویت دارند.

نشریات دانشجویی (ویژه نشریات دانشجویی کشور)، جشنواره رویش (ویژه کانون‌های فرهنگی و هنری) و...[۸۲].

۸۲. به *آیین‌نامه جشنواره ملی حرکت* (مصوب ۱۳۸۶) و دیگر آیین‌نامه‌های مربوط مراجعه کنید.

فصل ششم

حقوق انضباطی

در صورتی که دانشجو مرتکب یکی از تخلفات پیش‌بینی‌شده در *آیین‌نامه انضباطی* شود[۸۳]، از حقوق زیر برخوردار است:

ماده ۴۵. حق رسیدگی به تخلفات دانشجویی در شوراهای انضباطی

یگانه مرجع صالح رسیدگی به تخلفات دانشجویان، شوراهای انضباطی است و هیچ مرجع دیگری حق دخالت در این امر را ندارد.[۸۴] شوراهای انضباطی عبارت‌اند از: شوراهای انضباطی دانشگاه (شورای انضباطی بدوی و شورای انضباطی تجدیدنظر) که در دانشگاه‌ها مستقر است و شورای انضباطی مرکزی که در وزارت علوم مستقر است.[۸۵]

---

۸۳. بر اساس ماده ۶ *آیین‌نامه انضباطی*، این تخلفات عبارت است از: تخلفات عمومی، تخلفات آموزشی، تخلفات سیاسی و تخلفات اخلاقی. همچنین ماده ۳ *شیوه‌نامه انضباطی*، این تخلفات و تنبیه‌های اختصاص یافته به آن‌ها را تشریح کرده است.

۸۴. تبصره ۸ ماده ۴ *شیوه‌نامه انضباطی* و ماده ۱۲ *آیین‌نامه انضباطی*.

۸۵. به ماده ۱ *شیوه‌نامه انضباطی* رجوع کنید.

ماده ۴۶. حق اطلاع از اتهام

تخلفاتی که دانشجو به آن‌ها متهم است، باید در اولین فرصت به وی تفهیم شود.[۸۶] دعوت از دانشجو باید به صورت کتبی و رسمی انجام شود. چنانچه دانشجو، پس از دعوت اول، در دبیرخانه حاضر نشود، باید مجدداً به صورت کتبی و رسمی دعوت شود.[۸۷] تفهیم تخلفاتی که دانشجو به آن متهم است، باید شفاف باشد.[۸۸]

ماده ۴۷. حق برخورداری از اصل برائت

اصل بر برائت دانشجو است.[۸۹] دعوت و تفهیم اتهام دانشجو فقط در موارد مندرج در ماده ۶ *آیین‌نامه انضباطی* مجاز است. تفهیم اتهام به دانشجو باید با ذکر دلایل و مستنداتی انجام شود که بر مبنای آن‌ها دانشجو به تخلف متهم می‌شود. دانشجو حق رؤیت مستندات را دارد. متهم برای اثبات بی‌گناهی خود در

---

۸۶. ماده ۵ *شیوه‌نامه انضباطی*.

۸۷. طبق تبصره ماده ۷ *شیوه‌نامه انضباطی* «چنانچه دانشجو تا ۱۰ روز پس از رؤیت ابلاغ دوم از حضور و ارائه دفاعیات امتناع ورزد، شورا می‌تواند نسبت به رسیدگی و صدور حکم غیابی اقدام کند».

۸۸. ماده ۶ *آیین‌نامه انضباطی* و بخش ۱ و ماده ۵ *شیوه‌نامه انضباطی*.

۸۹. اصل سی‌وهفتم *قانون اساسی*.

صورت عدم دلایل کافی بر احراز و انتساب تخلف، نیاز به ارائه هیچ‌گونه دلیلی ندارد.[۹۰]

ماده ۴۸. حق دفاع

دانشجو حق دارد در برابر اتهام وارده، از خود دفاع کند.[۹۱] دفاعیات دانشجو پس از انجام مصاحبه حضوری با وی به صورت کتبی اخذ و صورت‌جلسه می‌شود.

ماده ۴۹. حق استماع دفاعیه

دانشجو حق دارد در جلسه شورای انضباطی دانشگاه حاضر شود و به‌صورت شفاهی دفاعیات خود را به سمع اعضای شورا برساند.[۹۲]

ماده ۵۰. حق اطلاع از حکم

حکم شورای انضباطی باید به صورت کتبی به دانشجو ابلاغ شود.[۹۳] رئیس یا دبیر شورای انضباطی دانشگاه باید احکام

---

۹۰. اصول سی‌ودوم و سی‌وهفتم *قانون اساسی*.

۹۱. ماده ۵ *شیوه‌نامه انضباطی*.

۹۲. ماده۷ *شیوه‌نامه انضباطی*.

۹۳. مواد ۹، ۱۲ و ۲۰ و تبصره ماده ۹ *شیوه‌نامه انضباطی*.

صادره را حداکثر تا یک ماه پس از صدور، به دانشجوی متهم ابلاغ و رسید دریافت کند.[۹۴] «در صورتی که دانشجو به دلایل غیرموجه[۹۵]، از اعلام رؤیت حکم اولیه خودداری کند، حکم اولیه عیناً قطعی محسوب می‌شود.»[۹۶] احکام کمیته انضباطی بدوی دانشگاه با امضای رئیس کمیته بدوی و احکام کمیته انضباطی تجدید نظر با امضای دبیر کمیته انضباطی تجدید نظر دانشگاه[۹۷] و احکام کمیته مرکزی انضباطی دانشجویان با امضای دبیر کمیته مرکزی ابلاغ می‌شود.[۹۸]

ماده ۵۱. حق برخورداری از رسیدگی سریع و منصفانه

الف: رسیدگی به تخلفات دانشجو با رعایت حقوق وی باید در «کمترین زمان ممکن» انجام شود. در صورت عدم رعایت این حق و ورود خسارت به دانشجو، «دانشگاه باید به‌نحوی که

---

۹۴. تبصره ۱ بند ب ماده ۸ *آیین‌نامه انضباطی* و ماده ۱۲ *شیوه‌نامه انضباطی*.

۹۵. مرجع تشخیص غیرموجه بودن، شورای انضباطی است.

۹۶. ماده ۲۰ *شیوه‌نامه انضباطی*. طبق تبصره همین ماده «رئیس دانشگاه می‌تواند بنا بر تشخیص و در صورت صدور حکم اولیه و عدم اعتراض دانشجو در مهلت مقرر، نسبت به تشکیل جلسه شورای تجدید نظر با هدف رعایت حقوق دانشجو اقدام کند.»

۹۷. تبصره ۶ ماده ۳ *آیین‌نامه انضباطی*.

۹۸. تبصره ۵ ماده ۵ *آیین‌نامه انضباطی*.

منافی مصالح کلی دانشگاه و سایر دانشجویان نباشد، به جبـران آن اقدام کند.»[۹۹]

ب: کلیه دانشجویان در هر مقطع تحصیلی، در برابر *آیین‌نامه* و *شیوه‌نامه* برابرند. هرگونه تبعیض بر مبنای جنسیت، نژاد، زبـان، قومیت، مذهب، تابعیت و امثال آن ممنوع است.[۱۰۰] شـوراها در فرایند تصمیم‌گیری باید بی‌طرفی را رعایت کننـد. صـدور رأی بر اساس ملاحظـات سیاسـی یـا حزبـی یـا هرگونـه موضـوع غیرمرتبط به تخلف مورد بررسی، ممنوع است.

پ: در موارد ضروری، از جمله تخلفـات اخلاقـی، اخـذ نظـر مرکز مشاوره لازم است.[۱۰۱]

ماده ۵۲. حق تجدیدنظرخواهی

دانشجو حق دارد پس از دریافت حکم، درخواست تجدیـدنظر کند. این حق هم شامل احکام شورای انضـباطی بـدوی و هـم شورای انضباطی تجدیدنظر است.[۱۰۲] با توجه به اینکه تنبیه‌های

---

۹۹. مواد ۸ و ۹ *شیوه‌نامه انضباطی*.

۱۰۰. اصل نوزدهم *قانون اساسی*.

۱۰۱. تبصره ۱۱ ماده ۴ *شیوه‌نامه انضباطی*.

۱۰۲. بند الف ماده ۸ *آیین‌نامه انضباطی* و بخش چهارم *شیوه‌نامـه انضـباطی* بـه اصل این حق و ترتیبات اجرایی آن پرداخته است. احکام تجدیدنظر نمی‌تواننـد ⇦

پیش‌بینی‌شده برای تخلفات دانشجویی طی ۲۰ بند از سبک به سنگین طبقه‌بندی شده و موارد متنوعی را شامل می‌شود[۱۰۳]، مراجع تجدیدنظرخواهی آن‌ها نیز متفاوت است. متناسب با هر یک از تنبیه‌ها به شرح زیر امکان تجدیدنظرخواهی وجود دارد:

۱. احکام صادره از شورای انضباطی بدوی مشتمل بر تنبیه‌های بند ۱ تا ۳ *شیوه‌نامه*، ظرف مدت ده روز اداری از تاریخ رؤیت حکم، قابل اعتراض در همان شورای انضباطی بدوی است.[۱۰۴] در این مورد لایحه تجدید نظرخواهی و دفاعیات دانشجو تحویل دبیرخانه همان شورا می‌شود.[۱۰۵]

۲. احکام صادره از شورای انضباطی بدوی مشتمل بر تنبیه‌های بند ۳ تا ۱۲ شیوه‌نامه، ظرف مدت ده روز اداری از تاریخ رؤیت حکم قابل اعتراض در شورای انضباطی تجدیدنظر است.[۱۰۶] در این مورد، لایحه تجدیدنظرخواهی و

احکام اولیه را تشدید کنند. در صورت کشف دلیل جدید، باید پرونده را اعاده کرد تا پس از اتخاذ تصمیم جدید، دوباره به دانشجو حق اعتراض داده شود.

۱۰۳. ماده ۳ *شیوه‌نامه انضباطی*.

۱۰۴. بند الف ماده ۸ *آیین‌نامه انضباطی*.

۱۰۵. بند الف ماده ۸ *آیین‌نامه* انضباطی و تبصره ماده ۵ *شیوه‌نامه انضباطی*.

۱۰۶. بند الف ماده ۸ *آیین‌نامه انضباطی*.

دفاعیات دانشجو تحویل دبیرخانه شورای انضباطی تجدیدنظر می‌شود.[۱۰۷]

۳. احکام صادره از شورای انضباطی تجدیدنظر مشتمل بر تنبیه‌های بند ۶ تا ۱۲ *شیوه‌نامه*، ظرف مدت یک ماه از تاریخ رؤیت حکم قابل اعتراض در شورای انضباطی مرکزی است. در این مورد لایحه تجدیدنظرخواهی و دفاعیات دانشجو تحویل دبیرخانه شورای انضباطی مرکزی می‌شود.[۱۰۸]

۴. کلیه احکام قطعی شوراهای انضباطی دانشگاه‌ها و شورای انضباطی مرکزی قابل اعتراض در دیوان عدالت اداری است.[۱۰۹]

ماده ۵۳. حق رسیدگی دومرحله‌ای در کمیته مرکزی انضباطی

صدور تنبیه‌هایی که ناظر بر محرومیت سه ترم تحصیلی (و بالاتر) است، فقط در صلاحیت شورای انضباطی مرکزی

---

۱۰۷. بند الف ماده ۸ *آیین‌نامه* انضباطی و تبصره ماده ۵ *شیوه‌نامه انضباطی*.

۱۰۸. تبصره ۲ ماده ۲۴ *شیوه‌نامه انضباطی*.

۱۰۹. ماده ۱۰ و تبصره ماده ۱۲ *قانون تشکیلات و آیین دادرسی دیوان عدالت اداری* (مصوب ۱۳۹۲).

است.[۱۱۰] در موارد فوق، کمیته انضباطی مرکزی ابتدا باید حکم اولیه را صادر و به دانشجو ابلاغ کند. دانشجو ظرف مدت دو هفته پس از ابلاغ حکم، باید دفاعیه خود را به کمیته مرکزی تسلیم کند (از طریق کمیته انضباطی دانشگاه یا مستقیماً به کمیته مرکزی انضباطی با ارسال رونوشت به کمیته انضباطی کمیته مرکزی با ارسال رونوشت به کمیته انضباطی دانشگاه). کمیته مرکزی پس از ملاحظه دفاعیه دانشجو، حداکثر ظرف مدت یک ماه حکم قطعی را صادر می‌کند.[۱۱۱]

ماده ۵۴. حق استفاده از امکانات دانشگاه و خوابگاه در طول زمان رسیدگی

در طول زمان رسیدگی به تخلفات دانشجو، وی حق ورود به دانشگاه و خوابگاه و استفاده از امکانات آن را دارد مگر در

---

۱۱۰. بند ب ماده ۷ *آیین‌نامه انضباطی* و همچنین بند ب ماده ۲ *شیوه‌نامه انضباطی* این تنبیه‌ها را مشخص کرده و صدور آن‌ها را در اختیار کمیته مرکزی قرار داده است.

۱۱۱. بند ب ماده ۸ *آیین‌نامه انضباطی*.

مورد محدودیت یک‌ماهه و دوماهه‌ای که برابر *آیین‌نامه* به دستور رئیس دانشگاه ایجاد می‌شود.[۱۱۲]

ماده ۵۵. حق حفظ حریم خصوصی

اعضای شورا و کارکنان دبیرخانه شورای انضباطی مجاز به تجسس در زندگی خصوصی دانشجویان نیستند.[۱۱۳]

ماده ۵۶. حق حفظ اسرار

اعضای شورا و کارکنان دبیرخانه شورای انضباطی موظف‌اند کلیه اطلاعات مربوط به تخلف دانشجو را محرمانه تلقی و از افشای آن (به جز نزد همسر و والدین با رعایت مصالح دانشجو) خودداری کنند.[۱۱۴] اعلام سوابق انضباطی به مراجع ذی‌صلاح فقط از طریق کمیته انضباطی دانشگاه انجام می‌شود.[۱۱۵]

---

۱۱۲. تبصره ۲ بند ب ماده ۷ *آیین‌نامه انضباطی* و تبصره ۲، ۳ و ۴ ماده ۱۴ *شیوه‌نامه انضباطی*.

۱۱۳. تبصره ۹ ماده ۴ *شیوه‌نامه انضباطی*.

۱۱۴. تبصره ۹ ماده ۴ *شیوه‌نامه انضباطی* و تبصره ۷ ماده ۷ *آیین‌نامه انضباطی*.

۱۱۵. تبصره ۱۰ ماده ۴ *شیوه‌نامه انضباطی*.

ماده ۵۷. حق درخواست تعلیق و تخفیف

دانشجو حق دارد برای احکام خود تقاضای تعلیق و تخفیف کند، که اِعمال آن منوط به موافقت شورای انضباطی است.[۱۱۶] «در جریان رسیدگی به پرونده‌های انضباطی از بدو تا پایان رسیدگی، اخذ تعهد بنا بر صلاحدید هر یک از شوراها مجاز می‌باشد و می‌تواند به عنوان عامل تخفیف یا تعلیق در تنبیه یا مختومه شدن پرونده بدون درج در سوابق انضباطی لحاظ گردد.»[۱۱۷] منظور از تعلیق، تعلیق در اجرای حکم تا پایان مدت تحصیل دانشجو است، مشروط بر اینکه در این مدت دانشجو مرتکب تخلف جدید نشود.

ماده ۵۸. حق امحای سوابق

دانشجو حق دارد در حین تحصیل یا پس از فارغ‌التحصیلی، تقاضا کند سوابق انضباطی‌اش امحا شود.[۱۱۸] احکام منطبق بر تنبیه‌های بندهای ۱ تا ۳ و آثار آن‌ها و نیز احکام تعلیقی، در

---

۱۱۶. تبصره ۸ بند ب ماده ۷ *آیین‌نامه انضباطی* و مواد ۶، ۲۲ و ۲۳ و تبصره ۲ ماده ۱ *شیوه‌نامه انضباطی*.

۱۱۷. ماده ۶ *شیوه‌نامه انضباطی*.

۱۱۸. ماده ۲۵ *شیوه‌نامه انضباطی*.

پایان تحصیل خودبه‌خود امحا می‌شوند و امحای آن‌ها نیاز به موافقت شوراهای انضباطی ندارد[۱۱۹]. امحای سوابق پس از تقاضای دانشجو در مورد تنبیه‌های بند ۴ تا ۱۱ منوط به موافقت شورای انضباطی تجدیدنظر و در مورد تنبیهات بند ۱۲ تا ۲۰ منوط به موافقت شورای مرکزی انضباطی است.[۱۲۰] امحای اثر در مورد حکم قطعی درج نمره ۰/۲۵، از پرونده آموزشی صورت نمی‌پذیرد، اما سایر آثار آن در صورت موافقت شورای انضباطی امحا می‌شود[۱۲۱]. امحای اثر تنبیه‌های قطعی برای تخلفات انضباطی دارای بعد مجرمانه، که با صدور حکم قضایی اثبات شده باشد، در پایان تحصیلات مقدور نیست.[۱۲۲]

ماده ۵۹. حق شکایت

کارکنان و اعضای شوراهای انضباطی حق تجسس در زندگی خصوصی دانشجو و افشای اطلاعات مربوط به تخلف او را ندارند. در غیر این‌صورت، دانشجو حق دارد موضوع را از

---

۱۱۹. تبصره ۳ ماده ۲۵ *شیوه‌نامه انضباطی*.

۱۲۰. ماده ۲۵ *شیوه‌نامه انضباطی*.

۱۲۱. تبصره ۳ ماده ۲۵ *شیوه‌نامه انضباطی*.

۱۲۲. تبصره ۴ ماده ۲۵ *شیوه‌نامه انضباطی*.

طریق شورای تجدیدنظر یا شورای مرکـزی انضـباطی پیگیـری کند.[۱۲۳]

۱۲۳. تبصره ۹ ماده ۴ *شیوه‌نامه انضباطی*.

عناوین اختصاری

جدول عناوین اختصاری مراجع حقوقی

عناوین اختصاری	عناوین کامل
آیین‌نامه اتحادیه تشکل‌ها	آیین‌نامه اتحادیه تشکل‌های اسلامی دانشگاهیان (مصوب ۱۳۸۰ شورای عالی انقلاب فرهنگی)
آیین‌نامه اجرایی بسیج	آیین‌نامه اجرایی قانون تشکیل، تقویت و توسعه بسیج دانشجویی (مصوب ۱۳۷۹ شورای عالی انقلاب فرهنگی)
آیین‌نامه استفاده از وام	آیین‌نامه نحوه استفاده از وام‌های صندوق رفاه دانشجویان در داخل کشور (مصوب ۱۳۸۷ هیأت امنای صندوق رفاه)
آیین‌نامه انجمن‌ها	آیین‌نامه انجمن‌ها و اتحادیه‌های علمی دانشجویی (مصوب ۱۳۸۷ وزارت علوم)
آیین نامه انجمن‌های ورزشی	آیین‌نامه انجمن‌های ورزشی دانشجویی دانشکده‌ها و خوابگاه‌ها (مصوب ۱۳۷۹ شورای عالی تربیت بدنی و ورزش دانشگاه‌ها)

عناوین اختصاری	عناوین کامل
آیین‌نامه انضباطی	آیین‌نامه انضباطی دانشجویان (مصوب ۱۳۷۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی)
آیین‌نامه تشکل‌ها	آیین‌نامه تشکل‌های اسلامی دانشگاهیان و الحاقات بعدی آن (مصوب ۱۳۷۸ شورای عالی انقلاب فرهنگی)
آیین‌نامه خوابگاه‌ها	آیین‌نامه نحوه واگذاری و اداره خوابگاه دانشجویی (مصوب ۱۳۸۳ وزارت علوم)
آیین‌نامه دکتری	آیین‌نامه دوره دکتری (مصوب ۱۳۸۹ وزارت علوم)
آیین‌نامه شورای صنفی	آیین‌نامه شورای صنفی‌رفاهی (مصوب ۱۳۹۱ وزارت علوم)
آیین‌نامه کاردانی و کارشناسی	آیین‌نامه آموزشی دوره‌های کاردانی، کارشناسی پیوسته و ناپیوسته (مصوب ۱۳۹۱ وزارت علوم)
آیین‌نامه کارشناسی ارشد	آیین‌نامه کارشناسی ارشد ناپیوسته (مصوب ۱۳۸۸ وزارت علوم)
آیین‌نامه کانون‌ها	آیین‌نامه کانون‌های فرهنگی دانشجویان دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی (مصوب ۱۳۸۸ وزارت علوم و وزارت بهداشت)

عناوین اختصاری	عناوین کامل
آیین‌نامه کرسی‌ها	آیین‌نامه تشکیل کرسی‌های آزاداندیشی در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی (مصوب ۱۳۹۳ شورای عالی انقلاب فرهنگی)
آیین‌نامه گفتگوی آزاد	آیین‌نامه برگزاری جلسات خانه ملی گفتگوی آزاد (مصوب ۱۳۸۵ هیأت حمایت از کرسی‌های نظریه‌پردازی، نقد و مناظره)
آیین‌نامه مدیریت دانشگاه‌ها	آیین نامه جامع مدیریت دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی، پژوهشی و فناوری (مصوب ۱۳۸۹ شورای عالی انقلاب فرهنگی)
آیین‌نامه میهمانی و انتقال	آیین نامه میهمانی و انتقال دوره های کاردانی و کارشناسی دانشگاه ها و مؤسسات آموزش عالی دولتی و غیردولتی مصوب وزارت علوم (ابلاغیه شماره ۱۵۵۰۳/ و الصاقات و اصلاحات بعدی آن)
اساسنامه گفتگوی آزاد	اساسنامه خانه ملی گفتگوی آزاد (مصوب ۱۳۸۵ شورای عالی انقلاب فرهنگی)
اصول کلی تأسیس بسیج	اصول کلی نحوه تأسیس بسیج دانشجویی (مصوب ۱۳۶۹ شورای عالی انقلاب فرهنگی)
دستورالعمل اتحادیه تشکل‌ها	دستورالعمل اجرایی آیین‌نامه اتحادیه تشکل‌های اسلامی دانشگاهیان (مصوب ۱۳۸۴ شورای عالی انقلاب فرهنگی)

عناوین اختصاری	عناوین کامل
دستورالعمل اجرایی نشریات	دستورالعمل اجرایی ناظر بر فعالیت نشریات دانشگاهی (مصوب ۱۳۸۶ وزارت علوم و وزارت بهداشت)
دستورالعمل اردوها	دستورالعمل اردوهای دانشجویی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی (مصوب ۱۳۸۶ وزارت علوم و وزارت بهداشت)
دستورالعمل استفاده از وام	دستورالعمل اجرایی آیین‌نامه نحوه استفاده از وام‌های صندوق رفاه دانشجویان در داخل کشور (مصوب ۱۳۸۷ هیأت امنای صندوق رفاه)
دستورالعمل تسهیلات رفاهی	دستورالعمل اعطا و بازپرداخت تسهیلات رفاهی به دانشجویان ممتاز و نمونه (مصوب ۱۳۸۲ هیأت امنای صندوق رفاه)
دستورالعمل تشکل‌ها	دستورالعمل اجرایی آیین‌نامه تشکل‌های اسلامی دانشگاهیان (مصوب ۱۳۸۲ وزارت علوم و وزارت بهداشت)
دستورالعمل شورای صنفی	دستورالعمل اجرایی آیین‌نامه شورای صنفی رفاهی (مصوب ۱۳۹۱، هیأت مرکزی نظارت بر شواری صنفی و رفاهی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی)

عناوین اختصاری	عناوین کامل
شیوه‌نامه انتخابات مدیران مسئول	شیوه‌نامه انتخابات مدیران مسئول نشریات دانشگاهی (مصوب ۱۳۸۷ شورای مرکزی ناظر بر نشریات دانشگاهی)
شیوه‌نامه انضباطی	شیوه‌نامه اجرایی انضباطی دانشجویان (مصوب ۱۳۸۸ وزارت علوم)
ضوابط ناظر بر نشریات	ضوابط ناظر بر فعالیت نشریات دانشگاهی (مصوب ۱۳۸۳ شورای عالی انقلاب فرهنگی)
قانون اساسی	قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
قانون برقراری عدالت آموزشی	قانون برقراری عدالت آموزشی در پذیرش دانشجو در دوره های تحصیلات تکمیلی و تخصصی مصوب ۱۳۸۹/۱/۲۹ مجلس شورای اسلامی
قانون تشکیل و تقویت بسیج	قانون تشکیل، تقویت و توسعه بسیج دانشجویی (مصوب ۱۳۷۰ مجلس شورای اسلامی)
قانون مطبوعات	قانون مطبوعات جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۷۹ مجلس شورای اسلامی)
نظام‌نامه توسعه ورزش همگانی	نظام‌نامه اجرایی توسعه ورزش‌های همگانی، تفریحات سالم، ورزش های بومی ـ محلی و ورزش های باستانی (مصوب ۱۳۹۲ سازمان امور دانشجویان)